

ŘEMESLA 12. 04. 2016

Historie kovářství: od řemesla k umění

Kovářské řemeslo se postupně šířilo a skutečně velký rozmach zažilo ve 12. století před naším letopočtem v Asii a jižní Evropě. Začala tím nová...

Kovářské řemeslo provází lidstvo tisíce let a mělo důležitou roli v jeho vývoji. Schopnost zpracovat železnou rudu byla jedním z hledisek pro určení vyspělosti starověkých civilizací. Šlo o důležitou výrobní činnost, díky které člověk mohl vyrábět předměty potřebné k životu. Ať už si potřeboval zajistit obživu, lovit, bojovat nebo se bránit, díky kovářství si k tomu mohl vyrobit potřebné nástroje. Ačkoli dnes má toto prastaré řemeslo spíše umělecký charakter, ani jeho klasická forma ještě nevytizela, i když je řemeslem spíše okrajovým.

Historie kovářského řemesla je skutečně dlouhá a obsáhlá. První důkazy o tom, že se lidé pokoušeli opracovávat železo, pocházejí z 3. tisíciletí před naším letopočtem. V Mezopotámii tehdy lidé kovali různé nástroje, například dýky. Materiál, který k tomu používali, byl náhodně nalezený a často pocházel z meteoritů. Jelikož se kov netěžil, byl poměrně nedostupným materiálem a výrobky z něj tudíž velmi drahé a ceněné.

Rozvoj kovářství v době železné

Kovářské řemeslo se postupně šířilo a skutečně velký rozmach zažilo ve 12. století před naším letopočtem v Asii a jižní Evropě. Začala tím nová významná epocha vývoje lidstva, doba železná.

Ve starší době železné, známé jako halštatské období, došlo k **prudkému rozvoji používání železa** a tedy i kovářství. Objevena byla velká část kovářských technik, jako sekání kovu, probíjení, pechování a tepání, ale také třeba nýtování a hlazení povrchu. Železo se zpočátku dováželo, hutě začaly vznikat až později. Poprvé se také začaly používat polotovary, tedy železné lupy a hřivny.

Jelikož kováři zpracovávali zpravidla měkkou ocel, vyrobené nástroje nebyly příliš pevné. Proto se objevila i technika tvrzení.

Keltští mistři kováři i zruční Římané

Mladší doba železná, tedy doba laténská, přinesla historii kovářství skutečně zručné kováře. Byli jimi Keltové, mistři tohoto řemesla. Stále rostla poptávka po **ocelových předmětech** a stoupaly i nároky na kvalitu výrobků. Rozšířená byla zejména výroba mečů, kováři ale vyráběli i předměty jako klíče, zámky a další. Zvyšoval se i počet kovářů, kteří byli pro společnost nepostradatelní a měli výjimečné postavení. Ovládali oheň a lidé je tak považovali i za znalce magie.

Zmínit musíme i kováře starověkého Říma, kterým znalost kovářství pomáhala uspět v bojích díky kvalitním zbraním. Římské kovářství vycházelo z kovářství antického Řecka a keltské, postupně tento základ obohacovalo o inovace a prvky pocházející z jiných kultur. Znamé a využívané byly už všechny základní techniky, které se využívaly i později. Kováři vyráběli **nářadí, přístroje, psací náčiní i umělecká díla**. Mnoho kováren se proto specializovalo jen na určité typy výrobků.

Slovanské kovářství a jeho specializace

Keltskou kovářskou techniku postupně převzaly germánské kmeny a od nich v 7. století našeho letopočtu Slované, kteří ji nadále zdokonalovali. I tady bylo povolání kováře ceněno, byl považován nejen za řemeslníka, ale i léčitele a ochránce vesnice před zlými duchy.

Postupem času se **kovářské řemeslo** rozdělilo na dvě větve, každá se poté vyvíjela trochu jinak. Zatímco kováři na vesnicích vyráběli zejména užitkové zemědělské nástroje, ti ve městech se začali věnovat spíše uměleckému kovářství, kde rozhodovala nejen funkčnost, ale hlavně vzhled výrobků.

Kovářství v románském období a postupná proměna v umění

Mezi 6. a 12. stoletím se ve střední Evropě prosazoval románský umělecký sloh. Kováři vyráběli nástroje pro zemědělce, ale vznikaly i **kovárny**, které se specializovaly na **výrobu zbraní**. Kovem se zpevňovaly i dřevěné dveře nebo truhly.

S příchodem gotiky ve 12. století se kovářství stále více stávalo uměleckým řemeslem. V průběhu tohoto období se z kovářství vydělovaly příbuzné řemeslné obory, jako zámečníci, zbrojaři, puškaři, nožíři či klempíři. Uměleckým vývojem kovářství zůstalo v podstatě neovlivněno jen kovářství vesnické.

Vrchol kovářského řemesla

Zájem o umělecké kovářství stoupal i v období renesance v 15. a 16. století. Svého vrcholu však kovářské řemeslo, zejména tedy jeho umělecká podoba, dosáhlo v období baroka, a to hlavně od poloviny 17. století. V této době se i na vesnici začali prosazovat umělečtí kováři. Prosazovala se technika **plátování**, oblíbené bylo i **svařování** a často se používalo i **nýtování**.

V pozdním baroku a rokoku se z kovářství vytratil požadavek na funkčnost výrobku a dbalo se jen na dekorativní účel. Rozvíjela se především drobnější kovářská práce, kováři vyráběli lucerny či zábradlí.

Počátky sériové výroby a úpadek kovářství

Po přezdobeném baroku a rokoku přišel na konci 18. století na řadu střídmejší klasicismus. V kovářství se zjednodušily a odlehčily vzory, zdobení bylo jednoduché. Ruční práci začala postupně nahrazovat sériová tovární výroby a z kovářství se tak pomalu vytrácel individuální prvek. Kovářské řemeslo začalo postupně upadat.

Útlum znamenalo i celé 19. a 20. století. Ačkoli v jednotlivých obdobích se kovářství využívalo více, celkově zažívalo spíše úpadek. Změna nastala až v 70. letech minulého století, kdy přišlo znovuzrození kovářství, zejména tedy toho uměleckého. Dnes nabývá kovářství opět na významu, protože si lidé čím dál více cení **kvalitní ruční práce**. Využívá se však hlavně umělecké kovářství k výrobě doplňků do interiérů.